

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

Obchodná fakulta

Evidenčné číslo: 102003/B/2019/36097107977198852

Medzinárodná ekonomická integrácia v Ázii

Bakalárska práca

2019

Kristína Gabrižová

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

Obchodná fakulta

Medzinárodná ekonomická integrácia v Ázii

Bakalárska práca

Študijný program: Medzinárodné podnikanie

Študijný odbor: Medzinárodné podnikanie

Školiace pracovisko: Katedra medzinárodného obchodu

Vedúci záverečnej práce: Ing. Boris Baumgartner, PhD.

Bratislava 2019

Kristína Gabrižová

POĎAKOVANIE

Chcela by som poďakovať vedúcemu bakalárskej práce Ing. Borisovi Baumgartnerovi, PhD. za odborné vedenie, cenné rady a pripomienky, ktoré boli veľmi nápomocné pri vypracovávaní tejto záverečnej práce.

ABSTRAKT

GABRIŽOVÁ, Kristína: *Medzinárodná ekonomická integrácia v Ázii*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Obchodná fakulta; Katedra medzinárodného obchodu. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Boris Baumgartner, PhD. – Bratislava: OF, 2019, 43 s.

Cieľom záverečnej práce je posúdiť ekonomickú integráciu v krajinách Ázie a jej aktuálny stav. Práca je rozdelená do troch kapitol. Obsahuje jeden graf a šesť tabuliek. Prvá kapitola je venovaná definícií medzinárodnej ekonomickej integrácie a štyroch integračných celkov (ASEAN, SAARC, GCC, ECO). V ďalšej časti sa charakterizuje cieľ a metodika práce. Záverečná kapitola sa zaoberá aktuálnou situáciou týchto zoskupení v oblasti integrácie a obchodu. Výsledkom riešenia danej problematiky je preskúmanie aktuálneho ekonomického stavu vybraných integračných celkov.

Kľúčové slová: integrácia, ASEAN, SAARC, GCC, ECO

ABSTRACT

GABRIŽOVÁ, Kristína: *International economic integrations in Asia*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of Commerce. Department of international business. Director of the final paper: Ing. Boris Baumgartner, PhD. – Bratislava: OF, 2019, 43 p.

The aim of the thesis is qualify economic integration in the Asian countries and its current state. The work is divided into three chapters. It includes one chart and six tables. The first chapter defines international economic integration and four integration units (ASEAN, SAARC, GCC, ECO). The next part sets out the aim and methodology of work. The final chapter describes the current situation in the area of integration and trade. The solution of the issue reviews the actual state of economic integration of given associations.

Key words: integration, ASEAN, SAARC, GCC, ECO

Obsah

Úvod	6
1. Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	7
1.1 Medzinárodná ekonomická integrácia	7
1.2 Hlavné integračné zoskupenia v Ázii.....	9
1.2.1 ASEAN	9
1.2.2 SAARC	13
1.2.3 ECO	16
1.2.4 GCC	18
2. Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania	20
3. Výsledky práce a diskusia	21
3.1 ASEAN	21
3.1.1 Intra-regionálny obchod ASEANu	22
3.1.2 Prehľad integrácie.....	23
3.2 SAARC	25
3.3 GCC	28
3.3.1 Intra-regionálny obchod.....	29
3.3.2 Integrácia GCC	31
3.4 ECO	33
3.4.1 Intra-regionálny obchod ECO.....	33
3.4.2 Integrácia ECO	35
Záver	37
Zoznam bibliografických odkazov	38

Úvod

Ekonomické integračné zoskupenia v Ázii pomáhajú menej rozvinutým krajinám na ceste k vyspelejšej ekonomike a väčšej konkurencieschopnosti. Vďaka ich vzájomnej spolupráci dokážu časom konkurovať nielen jedna druhej, ale aj vyspelým ekonomickým zoskupeniam z iných častí sveta ako sú Európska únia, USA alebo Čína. Aby však dosiahli tento stupeň, potrebujú tieto celky pracovať ako na prehlbovaní svojej ekonomickej integrácie, tak aj zvyšovaní vzájomného obchodovania.

Cieľom tejto záverečnej práce je posúdiť ekonomickú integráciu v krajinách Ázie a jej aktuálny stav.

Prvá kapitola práce definuje medzinárodnú ekonomickú integráciu a jej stupne. Ďalej rozoberá štyri dôležité integračné zoskupenia tohto regiónu teda ASEAN, SAARC, GCC, ECO. Každé zo zoskupení je opísané z historického, ale aj aktuálneho ekonomického hľadiska. Opisuje najmä vznik a postupné prehlbovanie ekonomickej integrácie daných celkov. Aktuálny stav ekonomiky členských krajín približuje údajmi o počte obyvateľov, HDP a HDP na obyvateľa. Nasledujúca kapitola určuje ciele práce, ako hlavný, tak aj parciálne. Tiež rozoberá použitú metodiku. Posledná kapitola sa venuje aktuálnej situácii v jednotlivých integračných celkoch. Rieši najmä aktuálny stupeň ekonomickej integrácie, jej potenciálne prehĺbenie, prípadne problémy, ktoré môžu hlbšej integrácii zabraňovať. Kapitola sa tiež venuje stavu intra-regionálneho obchodu v rámci celkov a jeho vývoju za posledné roky.

1. Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

V Ázii sa nachádza viacero kooperačných celkov, ktoré fungujú a stále sa rozrastajú. Sú to napríklad APEC, ARF, ASEAN+3, ASEAN+6. Avšak mnoho z týchto zoskupení nie je oficiálnych nakoľko im chýbajú isté oficiálne pravidlá. Kvôli tomuto sa krajiny v oblasti Pacifiku a Východnej Ázie usilujú zabezpečiť ekonomické záujmy a bezpečnosť v krajine skôr samostatne, než formou regionálnych celkov.¹

Pre Pacifik a Východnú Áziu je charakteristický nedostatok inštitúcií zameraných na regionálnu bezpečnosť. Dôležitú úlohu tu preto pri bezpečnostných dialógoch zohráva ASEAN a jeho Regionálne Fórum, zamerané najmä na poskytovanie príležitostí pre dialógy a kooperáciu v oblasti bezpečnosti regiónu.²

1.1 Medzinárodná ekonomická integrácia

Medzinárodnú ekonomickú integráciu definujeme ako objektívny proces rozvoja hlbokých, stabilných vzájomných vzťahov a deľby práce medzi národnými ekonomikami a vytváranie medzinárodných hospodárskych komplexov v rámci skupiny štátov. Ekonomická integrácia je vyjadrením najvyššieho stupňa internacionalizácie hospodárskeho života a prejavom medzinárodnej ekonomickej spolupráce.

Vznik a rozvoj integračných procesov je výsledkom prehĺbenia deľby práce, medzinárodnej špecializácie a kooperácie. Ekonomická integrácia sa vyznačuje univerzálnym charakterom medzinárodných ekonomických vzťahov medzi krajinami. Vytvárajú sa hlboké ekonomické vzťahy, uskutočňuje sa prestavba a vzájomné dopĺňanie ekonomických štruktúr. Formujú sa regionálne hospodárske komplexy (skupiny krajín, ktorých ekonomiky za aktívneho pôsobenia politicko-právnej nadstavby sa vzájomne prispôbujú a procesy, ktoré sa v nich uskutočňujú, sa vzájomne prelínajú a zrastajú).³

Poznáme viacero stupňov medzinárodnej ekonomickej integrácie. Medzi tieto patria:

Zóna voľného obchodu: Prvý stupeň regionálnej ekonomickej integrácie, kedy členské štáty odstraňujú všetky podstatné (viditeľné) prekážky pre obchod (clá, kvóty a ostatné

¹ IKENBERRY, John G. – YAMAMOTO, Yoshinobu – HABA, Kumiko. *The regional integration in Asia and Europe : theoretical and institutional comparative studies and analysis*. 1. vyd. Japonsko : Nakanishi Printing Co., Ltd., 2011. s. 47, 48. ISBN (brož.).

² IKENBERRY, John G. – YAMAMOTO, Yoshinobu – HABA, Kumiko. *Regional Integration and Institutionalization : comparing Asia and Europe*. 1. vyd. Japonsko : Kyoto : Shokadoh Publishers, 2012. s. 113, 114. ISBN 978-4-87974-665-8.

³ LISÝ, Ján a kol. *Ekonomía*. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer, 2016. s. 576. ISBN 978-80-7552-275-7.

obmedzenia obchodu ako napríklad technické a veterinárne normy). Zachovávajú si však autonómnú obchodnú politiku voči tretím krajinám. V tejto fáze integrácie dané prekážky spravidla nie sú úplne eliminované a ich odstránenie sa v ďalšom vývoji stáva nutnou podmienkou úspešného fungovania spoločného (poprípade vnútorného) trhu.

Colná únia: Druhý stupeň regionálnej ekonomickej integrácie, pri ktorej dochádza k voľnému pohybu tovaru, ktorý je prečlený iba jedenkrát – pri vstupe na územie colnej únie. Členské štáty navyše uplatňujú spoločnú obchodnú politiku voči nečlenským krajinám. Ide najmä o prijatie spoločného colného sadzovníka pre obchodovanie so štátmi mimo colnej únie a stanovenie dovozných/vývozných kvót.

Spoločný trh: Tretí stupeň regionálnej ekonomickej integrácie, ktorý je umožnený dokončením colnej únie a odstránením zostávajúcich (neviditeľných) prekážok obchodu. Zahrňuje voľný pohyb výrobných faktorov, najmä kapitálu, pracovnej sily a technológií, cez hranice štátov. Podstata spoločného trhu teda spočíva v uvoľnení všetkých tokov, ktoré súvisia s rozvojom obchodu a ekonomiky. Kvalitatívne odlišnú formu spoločného trhu predstavuje vnútorný trh. Je definovaný ako priestor bez vnútorných hraníc, z čoho vyplýva, že jeho cieľom je najmä liberalizácia pohybu v rámci zoskupenia.

Menová únia: Kvalitatívne vyššia forma regionálnej ekonomickej integrácie, pre ktorú sú príznačné všetky znaky spoločného trhu a navyše sa dohodou rieši otázka kurzov mien členských štátov. Dohoda môže byť dvojakého typu: buď o neodvolateľne fixných menových kurzoch členov únie alebo o jednotnej mene. Môže sa týkať len integrácií, ktoré dosiahli spoločný, resp. vnútorný trh a relatívne vysoký stupeň harmonizácie hospodárskeho výkonu.

Hospodárska únia: Veľmi vysoký stupeň regionálnej integrácie, ktorý predstavuje spoločný (vnútorný) trh vyžadujúci úplne zjednotenie monetárnej a fiškálnej politiky členských štátov, čo väčšinou predpokladá taktiež vytvorenie centrálnej inštitúcie vykonávajúcej dohľad nad realizáciou týchto politík.⁴

Politická únia: Najvyšší stupeň integrácie, ktorý zahrňuje okrem úplnej ekonomickej integrácie (hospodárskej únie) i spoločné politicko-sociálne štruktúry. Znamená to teda spojenie do tej doby nezávislých štátov do jedného celku so spoločnými centrálnymi orgánmi, parlamentom a inštitúciami, ktoré zaisťujú suverenitu jednotného celku.⁵

⁴ BALÁŽ, Peter a kol. *Medzinárodné Podnikanie : Na vlnu globalizujúcej sa svetovej ekonomiky*, 5. vyd. Bratislava : Sprint dva, 2010. s. 113 - 114. ISBN 978-80-89393-18-3.

⁵ CIHELKOVÁ, E. - BLAŽEK, J. *Formy regionalizmu – teoretický problém a vybrané príklady regionálnej integrácie*. Praha : Oeconomica, 2005. s. 103 – 105. ISBN 80-245-0815-X.

1.2 Hlavné integračné zoskupenia v Ázii

Ázia a Pacifik sa vyznačuje rozvinutým systémom neformalizovanej ekonomickej spolupráce. Tento systém vychádza najmä z kultúrno-civilizačných znakov tejto spoločnosti v rovine komunikácie, rodinných vzťahov a konzumných návykov. Krajiny tejto oblasti majú osobitý prístup ku skupinovej kooperácii a tiež integrácii. Prejavuje sa to najmä tým, že tam fungujú poradno-expertné skupiny ako napríklad diskusné fórum na výmenu názorov a spoluprácu vlád. Tieto skupiny zohrávajú zásadnú úlohu pri fungovaní mimovládnych a medzivládnych inštitúcií a pri prijímaní rozhodnutí. Avšak integračné vzťahy v Ázii už dlhodobo komplikuje zložitá situácia na Blízkom východe a v Juhovýchodnej Ázii. To sa odráža okrem iného aj na pomerne nízkom počte (v porovnaní s ostatnými rozvojovými regiónmi) integračných zoskupení.⁶

Medzi najdôležitejšie zoskupenia v tejto oblasti patria: Združenie národov Juhovýchodnej Ázie (ASEAN), Juhoázijské združenie pre regionálnu spoluprácu (SAARC), Organizácia pre hospodársku spoluprácu (ECO) a Rada pre spoluprácu arabských štátov v Perzskom zálive (GCC).

1.2.1 ASEAN

Združenie národov Juhovýchodnej Ázie (Association of Southeast Asian Nations – ASEAN) bolo založené 8. augusta 1967 v Thajsku podpísaním Bankokskej deklarácie. Medzi zakladateľské štáty patrili Indonézia, Malajzia, Filipíny, Singapur a Thajsko. Neskôr sa k nim pridali tiež Brunejsko-darussalamský štát, Vietnam, Laos, Mjanmarsko a Kambodža, vytvárajúc tak zostavu štátov ASEANu akú ju poznáme dnes.⁷

Ako budeme môcť vidieť aj v tabuľke nižšie, ASEAN združuje krajiny, ktoré sú na rôznom stupni hospodárskeho vývoja a tiež majú medzi sebou veľké rozdiely vo veľkosti ekonomiky. Do zoskupenia patria silné a vyspelé ekonomiky ako napríklad Singapur, ale aj tie menej rozvinuté (podľa kritérií OSN) ako Kambodža, Laos a Mjanmarsko. Táto veľká asymetria v rozvinutosti členských štátov spôsobuje aj rôznu závislosť od trhov ASEANu pre jednotlivé ekonomiky. Platí, že čím je ekonomika vyspelejšia, tým je jej produkcia

⁶ BAUMGARTNER, Boris - GAVALOVÁ, Viera. *Medzinárodná ekonomická integrácia rozvojových krajín : Aktuálne problémy a výzvy*. 1. vyd. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2013. s. 105. ISBN 978-80-225-3641-7.

⁷ ASEAN, Overview [online]. Dostupné na interente: <https://asean.org/asean/about-asean/overview/>

konkurencieschopnejšia na svetových trhoch. Naopak tí menej vyspelí členovia zoskupenia sú viac závislí od intraexportu v rámci ASEANu.⁸

Nasledujúca tabuľka č.1 udáva základné ukazovatele členských krajín a to počet obyvateľov, HDP a HDP na obyvateľa.

Tab.č.1: Vybrané ukazovatele členov zoskupenia ASEAN za rok 2017

	Krajina	Počet obyvateľov (v miliónoch)	HDP v USD (v miliónoch)	HDP na obyvateľa v USD
1.	Indonézia	261,989	1 015 411	3 875,769
2.	Thajsko	69,095	455 378	6 590,638
3.	Malajzia	32,023	312 386	9 755,178
4.	Singapur	5,612	323 902	57 713,335
5.	Filipíny	104,920	313 595	2 988,897
6.	Vietnam	93,643	220 376	2 353,356
7.	Mjanmarsko	52,645	67 284	1 278,071
8.	Kambodža	16,013	22 087	1 379,342
9.	Laos	6,680	16 974	2 540,842
10.	Brunej	0,429	12 128	28 278,434

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z Medzinárodného menového fondu, dostupné na:

<https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2018/02/weodata/index.aspx>

Medzi hlavné orgány zoskupenia ASEAN patrí Summit, Stretnutia ministrov, Stretnutia ekonomických ministrov, Stála komisia a Sekretariát.

Summit ASEAN: Je najvyšším orgánom združenia a jeho oficiálne stretnutia, ktoré sú na najvyššej úrovni sa organizujú pravidelne každé 3 roky (tiež spolu s neformálnymi stretnutiami prebiehajúcimi v ostatných rokoch). Na ich 6. oficiálnom stretnutí lídri odsúhlasili pravidelné stretnutia na najvyššej úrovni ASEAN+3 (Japonsko, Čína, Južná Kórea).

Stretnutia ministrov ASEAN (AMM): Sú zakotvené v pôvodnej Bankokskej deklarácii z

⁸ BAUMGARTNER, Boris. *Niektoré špecifiká ekonomickej integrácie vybraných integračných zoskupení rozvojových krajín* [online]. 2015, roč. 8, č. 29, Dostupné na internete: https://of.euba.sk/www_write/files/veda-vyskum/scb/vydane-cisla/2015-01/scb0115_Baumgartner.pdf

roku 1967. Ich hlavné povinnosti spočívajú v určovaní politických línií a v koordinácii rôznych projektov. Zvolávajú sa spravidla raz ročne ako oficiálne stretnutie skupiny ASEAN v prípade, že sa nekoná mimoriadne alebo neformálne stretnutie.

Stretnutia ekonomických ministrov ASEAN (AEM): V roku 1975 sa uskutočnilo prvé stretnutie v Indonézii a v roku 1977 bola časť systému dotvorená. Medzi jeho úlohy patrí zhromažďovanie odporúčaní pre členské štáty na zintenzívnenie ekonomickej spolupráce vnútri ASEAN a sledovanie koordinácie a implementácie projektov ekonomickej spolupráce. Schádza sa raz ročne.

Stála komisia ASEAN (ASC): Koordinuje politické línie počas jednoročného obdobia, od konca posledného stretnutia ministrov (AMM) do začiatku nasledujúceho. Predsedá jej minister zahraničných vecí krajiny, ktorá usporiada nasledujúce AMM a zahŕňa tiež generálneho sekretára ASEAN a generálnych riaditeľov všetkých členských štátov zoskupenia. Schádza sa päť až sedemkrát ročne.

Sekretariát ASEAN: Aktuálne sídli v Jakarte a bol založený na prvom summite ASEAN. V roku 1992 sa členské štáty dohodli na rozšírení funkcií sekretariátu, posilnení právomoci generálneho sekretára, zefektívnenie práce sekretariátu a rozšírení počtu zamestnancov. Sekretariát podlieha stálej komisii a má štyri úrady a to úrad ekonomickej spolupráce, úrad inštitucionálnej spolupráce, úrad pre spoluprácu ASEAN a komunikačné vzťahy a úrad AFTA.⁹

ASEAN vznikol s cieľom rozvinúť spoluprácu krajín Juhovýchodnej Ázie a to najmä v hospodárskej, kultúrnej, sociálnej, vedeckej, technickej a správnej oblasti. Avšak podľa všeobecného názoru tieto ciele počas prvej dekády svojej existencie ani zďaleka nedosiahol. Zo začiatku podnecoval najmä dohody v oblasti školstva a dopravy a tiež slúžil ako užitočné fórum pre výmenu názorov o problémoch regionálnej spolupráce a rozvoja. Skoro si však uvedomili náročnosť formulácie spoločných záujmov, pretože tieto záujmy sa líšili v každej členskej krajine.¹⁰

Prvým krokom k posilnení integrácie zoskupenia bola Rámcová zmluva o posilnení ekonomickej spolupráce. Bola podpísaná na 4. oficiálnom summite ASEAN v roku 1992. Zmluva stanovovala smerovanie ekonomickej spolupráce vnútri regiónu a definovala

⁹ OBADI, Saleh Mothana. *Integračné zoskupenie Juhovýchodnej Ázie a zahraničnoobchodné vzťahy so Slovenskom a s Európskou úniou*. 1. vyd. Bratislava : Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky Slovenskej akadémie vied, 2004. s. 13 - 14. ISBN 80-7144-142-2.

¹⁰ MRÁZEK, Rudolf. *Juhovýchodní Asie ve Světové politice 1900 – 1975*. 1. vyd. Praha : Svoboda, 1980. s. 617.

všeobecné princípy, úlohy kategórie a metódy na dosiahnutie ich cieľov. Obsahovala aj založenie zóny voľného obchodu ASEAN.¹¹

V roku 1992 na summite v Singapore bola založená zóna voľného obchodu ASEAN (AFTA). Medzi jej hlavné ciele patrili vytvorenie jednotného trhu a medzinárodnej výrobnjej základne, prilákanie priamych zahraničných investorov a rozšírenie vnútorného obchodu a investícií. Taktiež sa snažili o liberalizáciu obchodu v regióne cez elimináciu vnútroregionálnych tarifných bariér a netarifných bariér. Rovnako prispeli k zefektívneniu výrobných odvetví regiónu a konkurencieschopnosti na globálnom trhu. Spotrebitelia tak vytvárajú dopyt po tovaroch a službách od účinnejších výrobcov v rámci krajín ASEAN, čím zosilňujú obchod v zoskupení.¹²

Od roku 2002 sa v ASEANE používa Schéma spoločnej efektívnej preferenčnej tarify (CEPT), ktorá sa používa na redukciu colných taríf vnútri regiónu pod 5%. Platí pre šesť národov a to Brunej, Indonézia, Malajzia, Filipíny, Singapur, Thajsko (od roku 2003 aj pre Vietnam a od 2005 pre Laos a Mjanmarsko). Zhromaždenie rady AFTA už v roku 1999 stanovilo termín na odstránenie cla pri všetkých produktoch pre šesť národov ASEAN od roku 2010 a pre zvyšné krajiny od roku 2015.

Na podporu voľného obchodu v oblastiach financií, námornej prepravy, telekomunikácií, letectva, turizmu, stavebníctva, obchodu a ďalších bola na 5. formálnom summite v roku 1995 podpísaná Rámcová zmluva ASEAN o službách. Jej prvý balíček opatrení bol implementovaný v období od roku 1996 do roku 1998 a druhý balíček ho nahradil v roku 1999.

Ďalšími opatreniami na podporu integrácie boli Rámcová zmluva o investičnej zóne ASEAN, Rámcová zmluva o zjednodušení tranzitu tovarov a Rámcová zmluva ASEAN o vzájomnom uznaní dohôd.¹³

V roku 2009 taktiež vznikla Medzivládna komisia pre ľudské práva ASEAN (AICHR). Komisia vznikla na zabezpečenie zlepšovania životov obyvateľov členských krajín v oblasti ekonómie, politickej bezpečnosti a sociálno-kultúrneho aspektu. ASEAN

¹¹ OBADI, Saleh Mothana. *Integračné zoskupenie Juhovýchodnej Ázie a zahraničnoobchodné vzťahy so Slovenskom a s Európskou úniou*. 1. vyd. Bratislava : Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky Slovenskej akadémie vied, 2004. s. 15. ISBN 80-7144-142-2.

¹² MALAYSIA'S FREE TRADE AGREEMENT, *ASEAN Free Trade Area (AFTA)* [online]. Dostupné na internete: <http://fta.miti.gov.my/index.php/pages/view/asean-afta>

¹³ OBADI, Saleh Mothana. *Integračné zoskupenie Juhovýchodnej Ázie a zahraničnoobchodné vzťahy so Slovenskom a s Európskou úniou*. 1. vyd. Bratislava : Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky Slovenskej akadémie vied, 2004. s. 16 - 17. ISBN 80-7144-142-2.

chcel týmto krokom poukázať na jeho snahu o dodržanie záväzku, ktorý mal v oblasti podpory a ochrany základných ľudských práv a slobôd.¹⁴

1.2.2 SAARC

Zoskupenie južnej Ázie pre regionálnu spoluprácu (The South Asian Association for Regional Cooperation - SAARC) je jedným z dôležitých integračných zoskupení v Ázii. Vzniklo 8. decembra 1985 v Dhake podpísaním charty siedmimi zakladajúcimi krajinami teda Bangladéšom, Bhutánom, Indiou, Maldivami, Nepálom, Pakistanom a Sri Lankou. V roku 2007 bol ako najnovší člen predstavený taktiež Afganistan. Cieľom tohto zoskupenia (taktiež vyznačenom v SAARC charte) je podporovať blahobyť ľudu v oblasti južnej Ázie a zvyšovať kvalitu ich života. Je ním tiež urýchlenie ekonomického rastu v tomto regióne, tak ako podpora jeho sociálneho progresu a kultúrneho vývoja. Krajiny SAARC aktívne kolaborujú a navzájom si asistujú v oblasti ekonómie, sociálnych vecí, kultúry, vedy a techniky. V riešení zahraničných otázok kooperujú a snažia sa o podobné ciele.¹⁵

Nasledujúca tabuľka č.2 zobrazuje veľkosť populácie, HDP a HDP na obyvateľa členských krajín SAARC. Z tabuľky vyplýva, že najväčšou členskou krajinou SAARC z hľadiska počtu obyvateľov je India, ktorá zároveň dosahuje aj najväčšie HDP. Pri oboch ukazovateľoch nasledujú po Indii Pakistan a Bangladéš.

¹⁴ AICHR, *About AICHR* [online]. Dostupné na internete: <http://aichr.org/about/>

¹⁵ SAARC SECRETARIAT, *About SAARC* [online]. Dostupné na internete: <http://saarc-sec.org/about-saarc>

Tab.č.2: Vybrané ukazovatele členov zoskupenia SAARC za rok 2017

	Krajina	Počet obyvateľov (v miliónoch)	HDP v USD (v miliónoch)	HDP na obyvateľa v USD
1.	Afganistan	35,530	20 235	569,531
2.	Bangladéš	163,187	261 515	1 602,555
3.	Bhután	0,804	2 405	2 990,924
4.	India	1 316,896	2 602 309	1 976,93
5.	Maldivy	0,360	4 505	12 527,153
6.	Nepál	29,337	24 880	848,089
7.	Pakistan	197,260	304 952	1 545,938
8.	Sri Lanka	21,444	87 348	4 073,309

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z Medzinárodného menového fondu, dostupné na:

<https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2018/02/weodata/index.aspx>

Zoskupenie SAARC sa postupne vyvíja už od roku 1993. Prvým krokom tohto integračného celku bolo vytvorenie dohody Preferential Trading Arrangement (SAPTA). Bolo podpísané v apríli 1993 siedmimi členskými krajinami a predpokladalo tvorbu zóny voľného obchodu medzi nimi neskôr v budúcnosti. Združenie malo udržiavať vzájomný obchod a ekonomickú kooperáciu členských krajín prostredníctvom výmeny obchodných koncesií. Medzi základné princípy patrili napríklad vzájomné výhody pre členské krajiny, postupné rokovania a pravidelné prieskumy so snahou vylepšiť a rozšíriť preferované obchodné usporiadania a tiež osobitné a priaznivé zaobchádzanie s najmenej rozvinutými kontraktnými krajinami. Medzi hlavné komponenty, ktoré používali patrili tarify, para tarify a odpúšťanie taríf menej rozvinutým krajinám.¹⁶

V roku 2004 sa krajiny rozhodli podpísať dohodu o zóne voľného obchodu (SAFTA), ktorá následne vstúpila do platnosti 1. januára 2006. Spolu s dohodou vznikla aj nová Rada ministrov (SMC), ktorej členovia boli ministri obchodu jednotlivých členských krajín a Výbor expertov (SCOE). Osemnásť summit SAFTA nariadil novovzniknutým

¹⁶ DEPARTMENT OF COMMERCE. *Overview* [online]. Dostupné na internete: http://www.doc.gov.lk/index.php?option=com_content&view=article&id=31&Itemid=156&lang=en

SMC a SCOE urýchliť voľný obchod tovarov a služieb v regióne zavedením zjednodušených a transparentných pravidiel pôvodu. Patrila medzi nich harmonizácia noriem týkajúcich sa technických prekážok obchodu (TBT) a sanitárnych a fytosanitárnych opatrení, harmonizácia a zjednodušené colných opatrení, eliminácia netarifných a para-tarifných bariér a hladké a efektívne tranzitné dopravné zariadenia. Požiadali tiež o skoré sfunkčnenie SATIS (SAARC Dohoda o obchode v službách) dokončením harmonogramu záväzkov. Hlavní predstavitelia SAARC dúfali, že práve SATIS otvorí nový pohľad na kooperáciu a prehĺbi integráciu regionálnych ekonomík.¹⁷

Vývoj SAARC však sprevádzali aj rôzne neúspechy a ťažkosti. Regionalizmus južnej Ázie trpel v dôsledku bilaterálneho napätia medzi členskými krajinami. Tento región má dlhú históriu konfliktov, najmä medzi Indiou a Pakistanom, ktoré viedli vojny už od roku 1947. Aj keď táto rivalita je často považovaná za dôvod neúspechov SAARC, ich dôvody sú o niečo hlbšie. Geografické, etnické, historické a politické faktory spôsobili chaos a zotrávajú až dovtedy, kým si India neadoptuje proaktívne opatrenia na budovanie dôvery.

Jeden z hlavných dôvodov pre neúspechy SAARC je, že jeden z jeho členov je oveľa väčší než všetci ostatní dokopy. India zaberá vyše 60% geografickej rozlohy, populácie, HDP, zahraničného obchodu, zlatej rezervy a ozbrojenej sily celého celku. Obrovská nerovnováha v prostriedkoch a v sile generuje silný pocit nebezpečia medzi ostatnými členskými krajinami. K harmonizácii regiónu nepomáha ani jej negatívny vzťah s druhým najväčším členom zoskupenia, Pakistanom.

Ďalším dôležitým faktorom, ktorý brzdí regionálnu kooperáciu je rozmanitosť ich politických presvedčení. Južná Ázia už zažila všetky druhy politických systémov – demokraciu, monarchiu, diktatúru. India tým, že už má vyspelú demokraciu, ktorú aj propaguje v regióne zapríčinila asymetriu na politických rokovaníach medzi členskými krajinami. Neistota a nedôvera medzi členskými krajinami prinútili menšie štáty, aby sa zapojili do vecí vonkajších krajín (alebo vecí iných členov), aby vyvážili Indiu, čím brzdili regionálnu spoluprácu.¹⁸

¹⁷ SAARC SECRETARIAT, *Economic and financial cooperation* [online]. Dostupné na internete: http://saarc-sec.org/areas_of_cooperation/area_detail/economic-trade-and-finance/click-for-details_7

¹⁸ JAISWAL, Pramod. IPCS, *The Future of SAARC is Now* [online]. 4.11.2014, Dostupné na internete: http://www.ipcs.org/comm_select.php?articleNo=4725

1.2.3 ECO

Ešte predtým ako vzniklo toto integračné zoskupenie, bola v roku 1964 sformovaná jedna z prvých medzivládnych regionálnych organizácií v Ázii s názvom Regionálna spolupráca pre rozvoj. Jej zakladajúcimi členmi boli Irán, Pakistan a Turecko. Organizácia však pod týmto názvom fungovala iba do roku 1979, kedy svoje fungovanie ukončila.

Neskôr, v roku 1985 sa fungovanie tejto organizácie obnovilo avšak pod novým názvom – Organizácia pre hospodársku spoluprácu (ECO). V roku 1992 sa zoskupenie rozšírilo o sedem nových členov a to Afganistan, Azerbajdžan, Kazachstan, Kirgizsko, Tadžikistan, Turkménsko a Uzbekistan. ECO sa cez spoluprácu snaží riešiť udržateľný rozvoj v členských krajinách. K ich najväčším prekážkam v rozvíjaní vzájomného obchodu sa radia najmä nízka hustota a kvalita dopravnej infraštruktúry, zatiaľ stále málo efektívne spoločné orgány, ktoré by riadili spoločnú politiku v oblasti rozvoja tejto chýbajúcej dopravnej infraštruktúry, a taktiež rôzny stupeň ekonomickej úrovne členských krajín. Čo sa týka spoločných cieľov sa členovia snažia o dosahovanie udržateľného rastu, odstránenie intra-regionálnych prekážok vo vzájomnom obchode, liberalizáciu hospodárstva, privatizáciu a spoluprácu s ostatnými integračnými zoskupeniami (ako je napríklad aj EÚ).¹⁹

Nasledujúca tabuľka číslo 3 udáva základné ukazovatele a to počet obyvateľov, HDP a HDP na obyvateľa.

¹⁹ BAUMGARTNER, Boris - GAVAL'OVÁ, Viera. *Medzinárodná ekonomická integrácia rozvojových krajín : Aktuálne problémy a výzvy*. 1. vyd. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2013. s. 112 - 113. ISBN 978-80-225- 3641-7.

Tab.č.3: Vybrané ukazovatele členov zoskupenia ECO za rok 2017

	Krajina	Počet obyvateľov (v miliónoch)	HDP v USD (v miliónoch)	HDP na obyvateľa v USD
1.	Afganistan	35,530	20 235	569,531
2.	Azerbajdžan	9,822	40 670	4 140,650
3.	Irán	81,423	430 709	5 289,795
4.	Kazachstan	18,193	159 407	8 762,194
5.	Kirgizsko	6,263	7 565	1 207,781
6.	Pakistan	197,260	304 952	1 545,938
7.	Tadžikistan	8,921	7 144	800,802
8.	Turecko	80,811	851 521	10 537,186
9.	Turkménsko	5,710	37 926	6 642,523
10.	Uzbekistan	32,121	48 826	1 520,097

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z Medzinárodného menového fondu, dostupné

na: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2018/02/weodata/index.aspx>

Organizácia pre hospodársku spoluprácu má niekoľko hlavných celkov. Patria sem Summit, Rada ministrov, Rada stálych predstaviteľov, Rada pre regionálne plánovanie, Sektorové ministerské schôdze a iné zasadnutia, Sekretariát.

Summit: Oficiálny summit prebieha raz za dva roky (alebo častejšie pokiaľ to členské krajiny považujú za potrebné) a stretávajú sa na ňom hlavy všetkých členských štátov. Na stretnutiach sa hodnotia objektívne podmienky a progres v implementácii programov a projektov ECO. Rozoberajú sa tiež regionálne a globálne otázky a spoločný záujem pre región.²⁰

Rada ministrov (COM): Je najvyšším politickým a rozhodovacím orgánom organizácie. Skladá sa z ministrov zahraničných vecí členských krajín, ktorí sa stretávajú na pravidelných, neformálnych a mimoriadnych zasadnutiach. Rada ministrov môže v prípade potreby navrhnúť zvolanie zasadnutí iných ministrov a to pri formulácii plánov a projektov v rámci ich príslušných oblastí a prostredníctvom sektorových alebo spoločných

²⁰ ECONOMIC COOPERATION ORGANIZATION, *Summit* [online]. Dostupné na internete: http://www.eco.int/general_content/85366-Summit.html?t=General-content

ministerských stretnutí. Rada ministrov je zodpovedná za rozhodovanie o stratégiách, pracovných programoch, vymenúva vrcholový manažment (generálneho tajomníka a jeho zástupcov, ako aj riaditeľa). Tiež schvaľuje ročné rozpočty a správy a stanovuje odhadované príspevky do rozpočtu členských štátov.²¹

Rada stálych predstaviteľov (CPR): Je stálym medzivládny orgánom ECO povereným Radou ministrov na presadzovanie politík stanovených touto radou. Zároveň učiňuje nevyhnutné prípravy na prijatie rozhodnutí Rady ministrov. Schádza sa tak často ako je to potrebné pod predsedníctvom zástupcu členského štátu, ktorý vykonáva predsedníctvo Rady ministrov.²²

Rada pre regionálne plánovanie (RPC): Je hlavným orgánom pre technické plánovanie v rámci ECO. Pozostáva z hlavných predstaviteľov organizácií pre plánovanie jednotlivých členských štátov, ako aj expertov z národných rezortných ministerstiev a agentúr. RPC zvoláva svoje výročné zasadnutia pred pravidelnými zasadnutiami Rady ministrov.²³

Sektorové ministerské schôdze a iné zasadnutia: Ako už bolo spomenuté vyššie, Rada ministrov má právomoc zvolať mimoriadny míting ostatných ministrov pri formulácii plánov a projektov ECO. Prebiehajú tiež aj iné medzivládne stretnutia (na nižšom leveli), kde vysokí úradníci/experti členských krajín riešia konkrétne mandáty/úlohy, ktoré im boli udelené.²⁴

Sekretariát: Sídli v Teheráne (Irán) a je zodpovedný za podporu organizácie prostredníctvom jeho služieb, zahrňujúc podporu obhajoby na mítingoch a programoch. Zaoberá sa tiež implementáciou a monitorovaním regionálnych projektov a programov ECO, ako aj riadením externých vzťahov organizácie.²⁵

1.2.4 GCC

Rada pre spoluprácu arabských štátov v Perzskom zálive (GCC) bola založená v roku 1981 na zasadnutí v Spojených arabských emirátoch. Jej členmi sú aktuálne

²¹ ECONOMIC COOPERATION ORGANIZATION, *Council of Ministers (COM)* [online]. Dostupné na internete: http://www.eco.int/general_content/86087-Council-of-Ministers-COM.html?t=General-content

²² ECONOMIC COOPERATION ORGANIZATION, *Council of Permanent Representatives (CPR)* [online]. Dostupné na internete: http://www.eco.int/general_content/85364-Council-of-Permanent-Representatives-CPR.html?t=General-content

²³ ECONOMIC COOPERATION ORGANIZATION, *Regional Planning Council (RPC)* [online]. Dostupné na internete: http://www.eco.int/general_content/85363-Regional-Planning-Council-RPC.html?t=General-content

²⁴ ECONOMIC COOPERATION ORGANIZATION, *Sectoral ministerial meetings and other meetings* [online]. Dostupné na internete: http://www.eco.int/general_content/85385-Sectoral-ministerial-meetings-and-other-meetings.html?t=General-content

²⁵ ECONOMIC COOPERATION ORGANIZATION, *Secretariat* [online]. Dostupné na internete: http://www.eco.int/general_content/85365-Secretariat.html?t=General-content

Bahrajn, Katar, Kuvajt, Omán, Saudská Arábia a Spojené arabské emiráty. Zmluva o založení GCC hovorí o koordinácií, integrácií a spolupráci najmä v oblasti financií, monetárnej a priemyselnej politiky členských krajín.²⁶

Nasledujúca tabuľka udáva počet obyvateľov jednotlivých krajín, ich HDP a HDP na obyvateľa. Najvyššie HDP na obyvateľa za rok 2017 dosahuje Katar.

Tab.č.3: Vybrané ukazovatele členov zoskupenia GCC za rok 2017

	Krajina	Počet obyvateľov (v miliónoch)	HDP (v miliónoch)	HDP na obyvateľa
1.	Bahrajn	1,452	35 326	24 325,794
2.	Katar	2,639	167 600	63 505,81
3.	Kuvajt	4,405	120 684	27 393,912
4.	Omán	4,133	70 784	17 128,372
5.	Saudská Arábia	32,552	686 738	21 096,44
6.	Spojené arabské emiráty	10,139	382 575	37 732,656

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z Medzinárodného menového fondu, dostupné

na: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2018/02/weodata/index.aspx>

Krajiny GCC vlastnia dokopy takmer polovicu svetových zásob ropy a zemného plynu. Avšak rýchle vyčerpávanie týchto zásob spojené s nárastom počtu obyvateľov v mnohých členských krajinách vyústili do pokusov rozšíriť sa mimo oblasti energetiky aj do iných oblastí ako cestovný ruch, stavebníctvo a financie.²⁷

²⁶ BAUMGARTNER, Boris - GAVALOVÁ, Viera. *Medzinárodná ekonomická integrácia rozvojových krajín : Aktuálne problémy a výzvy*. 1. vyd. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2013. s. 114 - 115. ISBN 978-80-225-3641-7.

²⁷ AL JAZEERA NEWS, *What is GCC?* [online]. Dostupné na internete: <https://www.aljazeera.com/news/2017/12/gcc-171204094537378.html>

2. Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania

Hlavným cieľom tejto záverečnej práce je posúdiť ekonomickú integráciu v krajinách Ázie a jej aktuálny stav.

Parciálnym cieľom tejto práce je opis hlavných integračných celkov Ázie (ASEAN, SAARC, ECO, GCC). Ďalším cieľom je charakteristika vývoja a aktuálnej situácie týchto celkov a tiež poukázanie na dôležitosť integrácie v medzinárodnom obchode.

Pri vypracovávaní práce sme použili nasledujúcu metodiku. Najskôr sme analyzovali problém, čo predstavovalo naštudovanie si danej problematiky. Neskôr sme zozbierali/získali potrebné údaje. Pri tomto kroku sme čerpali najmä zo stránok Medzinárodného menového fondu a z oficiálnych stránok skúmaných zoskupení. Ďalej sme údaje analyzovali a zostavili tabuľky a grafy. Nakoniec sme výsledné údaje interpretovali s pomocou syntézy.

Údaje použité v tejto práci boli získané zo slovenských a cudzojazyčných kníh prístupných v knižniciach v Bratislave. Internetové zdroje tvorili oficiálne stránky opisovaných integračných zoskupení, odborné články a tiež stránky s dôveryhodnými štatistikami.

3. Výsledky práce a diskusia

Štandardné ekonomické teórie hovoria, že ekonomická integrácia môže priniesť buď pozitívny efekt rozvoja obchodu (trade creation), alebo naopak škodlivý vplyv obmedzenia obchodu (trade diversion). Súvisí to s charakteristikou obchodujúcich ekonomík alebo obchodných partnerov. Vo všeobecnosti platí, že ak integrované ekonomiky produkujú odlišné alebo diferencované komodity, tak medzinárodná ekonomická integrácia môže viesť k dopĺňovaniu ich vzájomného obchodu, a teda k väčším obchodným výhodám. Naopak, ak integrované ekonomiky produkujú rovnaké komodity, tak majú menšiu šancu zvýšiť vzájomný obchod.²⁸

3.1 ASEAN

Krajiny ASEAN majú bohatú tradíciu v obchodovaní. Zahraničný obchod tú má a aj vždy mal významné postavenie. Už v 50. rokoch minulého storočia sa mnohé štáty juhovýchodnej Ázie (z krajín ASEAN iba Singapur) ako prvé v rámci tohto regiónu začali usilovať o urýchlenú industrializáciu. Podľa príkladu Japonska si uvedomili, že vhodná zahraničnoobchodná politika by sa mohla stať oporou ich úsilia a preto predstavovala nevyhnutný, ba dokonca popredný prvok stratégie rozvoja hospodárstva. V prvej fáze začali ochraňovať vnútorný trh pre rozvoj začínajúcich priemyselných odvetví. Neskôr v druhej fáze začali všestranne podporovať vývoznú expanziu domácich subjektov na svetové trhy. Táto politika sa ukázala ako vysoko efektívna. Práve preto si ju zhruba o jedno desaťrocie neskôr začali osvojovať aj ďalšie štáty tohto zoskupenia. Po ich uplatnení sa aj oni stali svedkami významného úspechu. Následkom tohto začali odstraňovať prekážky pohybu tovarov a finančných tokov, najmä pokiaľ išlo o regulačné nástroje zahraničnoobchodnej politiky. Neopustili proexportnú politiku, avšak vzdali sa systematického úsilia obmedzovať dovoz. Preto nielen vývoz pokračoval v expanzii, ale i dovoz nadobudol rýchle tempo rastu.²⁹

Avšak na začiatku existencie ekonomického integračného zoskupenia ASEAN vznikali obavy vyplývajúce z faktu, že väčšinu členských ekonomík ASEANu (s výnimkou Singapuru), tvorili v podstate poľnohospodárske ekonomiky (minimálne do konca 70. rokov). Práve preto boli výhody rozvoja obchodu z práve vytvoreného ekonomického

²⁸ OBADI, Saleh Mothana. Regionálna integrácia a intra-regionálny obchod: Komparatívna analýza. *Politická ekonomie: teorie, modelování, aplikace*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2007, 55(1), 41-59. ISSN 0032-3233.

²⁹ OBADI S. M. a kol., Vývojové tendencie vo vybraných oblastiach svetovej ekonomiky, ISSN: 1337-5598

zoskupenia a ich voľného vzájomného obchodovania menšie. Tieto obavy sa však nenaplnili. Naopak, rapidná industrializácia členských krajín ASEAN v posledných dvoch dekádach, ktorá vytvorila rôzne priemyselné odvetvia a odvetvia na spracovanie poľnohospodárskych produktov, viedla k podstatnému zvýšeniu vzájomného obchodu medzi členskými štátmi ASEAN.³⁰

3.1.1 Intra-regionálny obchod ASEANu

Nasledujúca tabuľka udáva celkový intra-regionálny obchod krajín ASEANu. Vyplýva z nej, že celkový obchod medzi členskými krajinami rástol až do roku 2013, po ktorom následne výraznejšie klesol. Od roku 2016 začal opäť stúpať, avšak výšku z roku 2013 zatiaľ (do roku 2017) nedosiahol. Priemerne dosahujú za určené obdobie najvyšší intra-regionálny obchod krajiny Singapur, Malajzia a Thajsko. Sumy v tabuľke sú udávané v miliardách USD.

³⁰ OBADI, Saleh Mothana. Regionálna integrácia a intra-regionálny obchod: Komparatívna analýza. *Politická ekonomie: teorie, modelování, aplikace*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2007, 55(1), 41-59. ISSN 0032-3233.

Tab.č.4: Celkový intra-regionálny obchod v ASEANE, 2012 - 2017

Krajina	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Brunej	3,707	4,488	3,861	2,645	2,783	2,796
Kambodža	3,282	3,345	3,278	5,367	5,484	6,648
Indonézia	95,654	94,661	90,571	72,485	68,648	78,687
Laos	2,589	3,963	4,877	4,357	4,659	5,239
Malajzia	115,816	118,969	118,969	102,848	97,150	113,242
Mjanmarsko	8,392	10,212	11,454	11,295	9,431	11,512
Filipíny	24,758	22,786	25,616	25,579	30,895	39,069
Singapur	213,958	216,128	205,969	172,677	162,108	179,036
Thajsko	99,536	103,669	102,725	96,237	94,259	104,437
Vietnam	37,947	39,532	40,798	41,891	41,159	49,561
Spolu	605,640	617,752	608,114	535,380	516,575	590,227

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z ASEAN Statistical Yearbook 2018

Singapur získal v roku 2018 až 18,0% svojho nominálneho HDP z obchodu. Táto oblasť teda tvorí najväčšieho prispievateľa do HDP krajiny. Jeho najväčším obchodným partnerom spomedzi členských krajín ASEAN je Malajzia, s ktorou v danom roku prebehli obchody až vo výške 118,3 miliardy USD.³¹

Čo sa týka intra-exportu, dosiahol ASEAN ako celok za rok 2017 výšku 310,752 miliárd USD. Pri intra-importe dosiahol ASEAN celkovo za rok 2017 sumu 279,475 miliárd USD.³²

3.1.2 Prehĺbenie integrácie

ASEAN dosiahol v roku 2017 celkové HDP 2,8 bilióna dolárov. Spoločný trh má viac ako 640 miliónov spotrebiteľov, z ktorých väčšina je rastúca stredná trieda. Tento región sa považuje za veľmi potenciálny a niektoré vízie ho do roku 2030 vidia dokonca

³¹ DEPARTMENT OF STATISTICS SINGAPORE [online]. Dostupné na internete: <https://www.singstat.gov.sg/modules/infographics/economy>

³² The ASEAN Secretariat. *ASEAN Statistical Yearbook 2018* [elektronický zdroj]. Jakarta : The ASEAN Secretariat, 2018. str. 62, 63. ISBN: 978-602-5798-28-3. Dostupné na: <https://www.aseanstats.org/wp-content/uploads/2019/01/asyb-2018.pdf>

ako štvrtú najväčšiu ekonomiku. Všetko toto je zapríčinené najmä pretrvávajúcim snahám o regionálnu integráciu a snahu o vytváranie komunity.³³

Lídri ASEANu sa už v decembri 1997 na Summite v Kuala Lumpur rozhodli pretransformovať ASEAN na stály, prosperujúci a konkurencieschopný región, kde bude prosperujúca ekonomika a znižujúca sa hladina chudoby. Tieto ciele spísali do takzvanej Vízie 2020. Neskôr, v októbri 2003 sa na Summite na Bali rozhodli, že cieľom ich ekonomickej integrácie bude „ASEAN Economic Community“ (AEC), ktorá mala začať fungovať do roku 2020. Na dvanástom zasadnutí Summitu v roku 2007 vo Filipínach vyjadrili lídri ASEANu silný záväzok a snahu o urýchlenie pri zakladaní AEC. Túto snahu potvrdili aj podpísaním deklarácie o rýchlejšom založení ASEANSkej komunity do roku 2015. AEC pretransformováva ASEAN na región s voľným pohybom tovarov, služieb, kvalifikovanej pracovnej sily a voľnejším pohybom kapitálu.³⁴

Formálne založenie Ekonomickej komunity AEC na konci roku 2015 nie je koncom snahy ASEANu o hlbšiu integráciu. Počas svojej existencie celok dosiahol signifikantný progres a to najmä vďaka práci nielen na národnej, ale aj regionálnej úrovni. Teraz bude úspech ASEANu závisieť od jeho schopnosti zostať jednotným a schopným reagovať na prípadné externé šoky a globálne neistoty. Je preto dôležité mať jasnú víziu pre ďalšiu integračnú fázu.³⁵

Ako ďalší krok predstavili Ekonomickí ministri ASEANu (AEM) a Rada ministrov AEC strategický, akčný plán AEC 2025 (AEC 2025 Consolidated Strategic Action Plan). Tento plán slúži ako jednotný referenčný dokument určený pre verejnosť a na informovanie zainteresovaných strán o kľúčových činnostiach komunity, ktoré sa budú realizovať do roku 2025. Umožňuje štruktúrované sledovanie a posudzovanie implementačného progresu. AEC. Plán má byť aktualizovaný pravidelne každých 10 rokov.³⁶

Vízia ASEANu do roku 2025 spočíva v mieri, istote a odolnosti komunity a tiež vylepšení schopnosti na efektívnu reakciu na výzvy. Predstavujú si živé, udržateľné a vysoko integrované ekonomiky, vylepšenie prepojenosti v celku a aj väčšiu snahu

³³ CHAN CHUN SING. *A Resilient and Future-Ready ASEAN* [online]. 2018, č. 4, Dostupné na internete: https://asean.org/storage/2018/11/AEIB_4th-Issue_r1.pdf

³⁴ The ASEAN Secretariat, *Towards ASEAN Economic Community 2025: Monitoring ASEAN Economic Integration*, str. 4, ISBN: 978-602-6392-32-9

³⁵ The ASEAN Secretariat. *Celebrating ASEAN: 50 years of evolution and progress* [elektronický zdroj]. Jakarta : The ASEAN Secretariat, 2017. str. 68. ISBN: 978-602-6392-58-9. Dostupné na: https://asean.org/storage/2012/05/ASEAN50_Master_Publication.pdf

³⁶ ASEAN, *AEC 2025 Consolidated Action Plan* [online]. 2017, Dostupné na internete: <https://asean.org/aec-2025-consolidated-strategic-action-plan/>

o zníženie rozdielov v rozvoji jednotlivých krajín. Politika celku by mala byť jednotná a odolná komunita. Ľudia v regióne by mali žiť v bezpečnom a harmonickom prostredí, vyzdvihujúc hodnoty tolerancie a fundamentálnych princípov ASEANu. Samotný celok by mal zostať súdržný a schopný reagovať na nové výzvy a tiež zohrávať hlavnú úlohu pri formovaní regiónu, ako aj prehlbovaní vzťahov so zahraničnými partnermi a prispievaní do globálneho mieru, bezpečnosti a stability. Ekonomická komunita by mala byť vysoko integrovaná, inovatívna, dynamická a konkurencieschopná. Mala by sa viac orientovať na ľudí, ako aj integráciu s globálnou ekonomikou.³⁷

3.2 SAARC

Južná Ázia je jedna z najmenej ekonomicky integrovaných regiónov sveta a to aj napriek rastúcim obchodným záväzkom a ľudskému kapitálu. Intra-regionálna integrácia a kooperácia je tu preto nesmierne dôležitá pri dosahovaní ekonomickej prosperity, ako aj sociálneho progresu a ekonomickej stability v určitých oblastiach. Zároveň je nevyhnutné uvedomovať si dilemu smerovania tohto pokroku. Ide o známu dilemu medzi obchodnými teoretikmi a teoretikmi medzinárodných vzťahov o paradoxnom konflikte obchodných väzieb, ktorý dokazuje, že podpora obchodu nemusí nutne zmierniť konflikt medzi jednotlivými štátmi.³⁸

Nasledujúca tabuľka zobrazuje vývoj obchodu s tovarom SAARCu od roku 2012 po rok 2016. Môžeme v nej vidieť, že import zo sveta od roku 2015 prudšie klesá, zatiaľ čo export klesol len mierne. Rovnako od roku 2015 klesá celkový medzinárodný obchod, ako aj celkový intra-regionálny obchod. Údaje v tabuľke sú v miliardách USD.

³⁷The ASEAN Secretariat. *Celebrating ASEAN: 50 years of evolution and progress* [elektronický zdroj]. Jakarta : The ASEAN Secretariat, 2017. str. 68, 69. ISBN: 978-602-6392-58-9. Dostupné na:

https://asean.org/storage/2012/05/ASEAN50_Master_Publication.pdf

³⁸SEETHI, Nikhil. Young Bhartiya, *Intra Regional Trade in South Asia: Shortfalls and Challenges* [online]. 14.11.2018, Dostupné na internete: <https://www.youngbhartiya.com/article/intra-regional-trade-in-south-asia-shortfalls-and-challenges>

Tab.č.5: SAARC obchod s tovarom, 2012 - 2016

Obchod	2012	2013	2014	2015	2016
Import zo sveta	599,224	585,133	587,467	508,785	482,046
Export do sveta	356,216	379,261	383,753	330,061	324,476
Celkový medzinárodný obchod	955,440	964,395	971,220	838,846	806,523
Intra-regionálny export	21,149	22,667	26,578	23,778	22,573
Intra-regionálny import	19,891	20,535	24,172	23,412	24,172
Celkový intra-regionálny obchod	41,040	43,202	50,749	47,190	46,746
Celkový intra-regionálny obchod %	4,30%	4,48%	5,23%	5,63%	5,80%

Zdroj: GABCHAN, Biswash - SARIN, Vishal. *Is South Asia an Optimum Currency Area?* [online]. Center for Economic Integration, Sejong University, september 2018, str. 575, eISSN: 1976-5525

Väčšina ekonomík SAARCu má medzi sebou pomerne nízku koreláciu. Je to zapríčinené najmä nízkymi obchodnými aktivitami a investičnými väzbami, ktoré medzi nimi momentálne pretrvávajú. Ich hlavnými hnacími silami sú väčšinou domáca spotreba alebo export do špecifických oblastí západu. Keď sa väzby v rámci SAARCu prehĺbia, ich korelácia sa môže postupne zvýšiť.³⁹

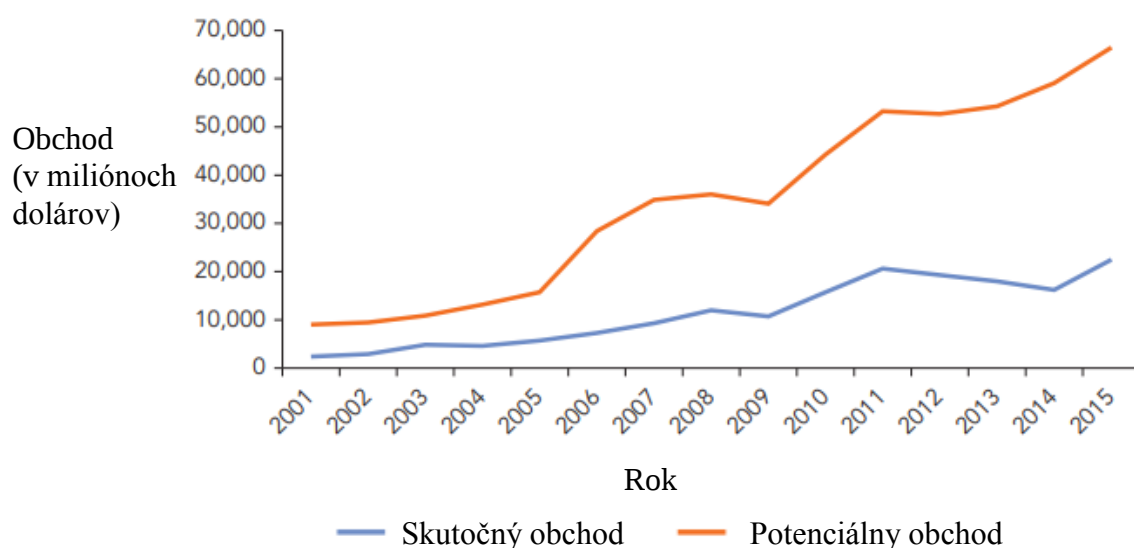
Intra-regionálny obchod v oblasti južnej Ázie nedosahuje svoj plný potenciál kvôli signifikantným bariéram. Ukázalo sa, že obchod v tejto oblasti brzdia štyri hlavné bariéry. Tými sú tarifné a para-tarifné bariéry, netarifné bariéry, vysoké náklady vynaladané na spojenie krajín a nedostatok dôvery, ktorý panuje medzi krajinami v tejto oblasti. Aj napriek zvýšenej liberalizácii tarifných režimov členskými krajinami (o ktoré sa snažia už od roku 1980), sú priemerné tarify stále vysoké. V roku 2016 dosiahli priemerné tarify v Južnej Ázii výšku až 13,6%, čo je viac ako dvojnásobok svetového priemeru, ktorý je 6,3%. Tiež je najvyšší spomedzi hlavných regiónov sveta a to aj napriek zóne voľného obchodu SAFTA, ktorý funguje od roku 2006.⁴⁰

³⁹ Sourajit Aiyer, *Capital Market Integration in South Asia*, Amsterdam : Elsevier, 2017. str. 8. ISBN: 978-0-08-101906-1

⁴⁰ The World Bank, *South Asia Should Remove Trade Barriers for Mutual Economic Gains*: New World Bank Report, dostupné na internete: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2018/09/24/south-asia-remove-trade-barriers-mutual-economic-gains-report>

Gravitačný model je založený na predstave, že geograficky blízke krajiny spolu zvyknú, v prípade absencie prekážok v obchode, viac obchodovať. V prípade Južnej Ázie však môžeme vidieť, že intra-regionálny obchod tu dosiahol sotva tretinu svojho potenciálu. Nasledujúci graf číslo 1 ukazuje, že skutočný intra-regionálny obchod v Južnej Ázii bol neustále pod svojou potenciálnou výškou a že medzera medzi týmito dvoma dokonca narástla. Tento veľký rozdiel medzi potenciálnym a skutočným obchodom v roku 2015 môže byť z veľkej časti zapríčinený v rozdieloch v bilaterálnom obchode medzi Bangladéšom a Indiou a tiež medzi Indiou a Pakistanom (čo sú tri najväčšie ekonomiky tohto regiónu). Obchod medzi nimi v bol v tomto čase rovnako nižší než sa očakávalo. Hlbšia analýza týchto vzťahov ukázala, že relatívne menšie krajiny ako je Afganistan, Nepál a Sri Lanka vo všeobecnosti importujú od svojich väčších obchodných partnerov (ako je India a Pakistan) viac ako model očakával. Naopak exporty z Nepálu a Sri Lanky do Indie boli výrazne nižšie než ako sa očakávalo.⁴¹

Graf č. 1: Intra-regionálny obchod v Južnej Ázii

Zdroj: Kathuria Sanjay, *A Glass Half Full: The Promise of Regional Trade in South Asia*, Washington, DC : World Bank, 2018. str. 10, ISBN (electronic): 978-1-4648-1295-8, Dostupné na:

<https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/30246/9781464812941.pdf?sequence=8&isAlowed=y>

⁴¹ Kathuria Sanjay, *A Glass Half Full: The Promise of Regional Trade in South Asia*, Washington, DC : World Bank, 2018. str. 36, ISBN (electronic): 978-1-4648-1295-8, Dostupné na: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/30246/9781464812941.pdf?sequence=8&isAlowed=y>

Štúdia vyhotovená Svetovou Bankou zdôraznila ďalšie dva kritické dôvody vysvetľujúce horší výkon SAFTA. Prvý je, že každá krajina tu má dlhý list „citlivých“ produktov, ktoré sú vyňaté z programu tarifnej liberalizácie. Takmer 35% hodnoty intra-regionálneho obchodu v Južnej Ázii je súčasťou tohto citlivého listu a k nemu prislúchajúcich taríf. Druhým dôvodom je, že viacero krajín z tohto regiónu si zachováva vysoké para tarify (čiže clá uložené za import, ale nie za domácu produkciu), ktoré neboli zarátané do preferenčných programov v dohodách o voľnom obchode. Spomedzi hlavných ekonomík Južnej Ázie má vysoké tarify najmä Bangladéš, Pakistan a Sri Lanka.⁴²

Ďalším problémom tejto oblasti je nedostatok dôvery medzi jednotlivými krajinami. Dlhá história vzájomnej nedôvery a negatívnych stereotypov vrhajú tieň ponad všetku snahu o kooperáciu. Limitovaný prístup k presným informáciám o susedných krajinách tiež iba podporuje škodlivé mýty. Avšak nedávne úspechy pri realizácii cezhraničných projektov a aj rastúci (aj keď stále ešte zriedkavý) kontakt medzi ľuďmi, vytvorili potenciál pre postupnú zmenu a obrátenie týchto dlhoročných negatívnych postojov.⁴³

3.3 GCC

Členské krajiny Rady pre spoluprácu v Perzskom zálive momentálne prechádzajú značnými sociálno-ekonomickými a politickými zmenami. Stále sú medzi nimi rozdiely v tempe zavádzania reforiem, no vplyv arabských povstaní na monarchie v Perzskom zálive bol už zneutralizovaný a to prostredníctvom preventívnych politík. Tými sú napríklad štátne dotácie, zvyšovanie zamestnanosti vo verejnom sektore a represívne opatrenia (napríklad v Bahrajne a vo východnej provincii Saudskej Arábie). Rada pre spoluprácu v Perzskom zálive zohráva významnú úlohu v oblasti diplomacie na Blízkom východe, avšak stále je poznačená vzájomnou rivalitou medzi jej členmi. Aj toto prispelo k súčasnej diplomatickej kríze medzi Katarom a ďalšími krajinami GCC, ktoré obviňujú Katar z podporovania teroristických a náboženských skupín (vrátane Moslimského

⁴² THE WORLD BANK, *South Asia Should Remove Trade Barriers for Mutual Economic Gains: New World Bank Report*, [online]. 24.9.2018, Dostupné na internete: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2018/09/24/south-asia-remove-trade-barriers-mutual-economic-gains-report>

⁴³ THE WORLD BANK, *One South Asia* [online]. 11.12.2018, Dostupné na internete: <http://www.worldbank.org/en/programs/south-asia-regional-integration>

bratstva) a tiež financovania skupín spájaných s Iránom, porušovania zvrchovanosti jeho susedných krajín a podnecovania politického disentu v susedných krajinách.⁴⁴

3.3.1 Intra-regionálny obchod

Podiel intra-regionálneho obchodu na celkovom obchode zoskupenia GCC sa od vzniku tohto zoskupenia viac ako zdvojnásobil. Napriek tomu však stále výrazne zaostáva za inými dobre fungujúcimi obchodnými blokmi. Podľa odhadov predstavoval intra-regionálny obchod v rámci zoskupenia GCC okolo 15 až 19% celkového obchodu. Podobnú dynamiku majú aj intra-regionálne priame zahraničné investície.⁴⁵

Nasledujúca tabuľka ukazuje intra-regionálny export členských krajín GCC za roky 2011 až 2015. Vyplýva z nej, že spomedzi členských krajín mal najmenší export do ostatných krajín Kuvajt a naopak dlhodobo najaktívnejšími boli Saudská Arábia a Spojené arabské emiráty. Od roku 2011 export medzi všetkými členskými krajinami narástol. Údaje v tabuľke sú udané v miliónoch USD.

Tab.č.6: Intra-regionálny export GCC, 2011 – 2015

Krajina	2011	2012	2013	2014	2015
Bahrajn	3 933,6812	3 696,9284	5 787,0897	5 377,4112	5 988,3811
Katar	2 421,3653	4 102,8247	3 412,869	3 434,2433	3 048,2449
Kuvajt	1 682,9417	1 906,5183	1 916,3909	1 878,6116	1 843,0274
Omán	4 987,1068	5 782,6092	8 359,3353	8 401,671	6 526,0961
Saudská Arábia	10 254,3798	11 025,3974	12 085,4816	11 988,6584	12 820,9284
Spojené arabské emiráty	9 626,2229	14 411,7519	17 564,8932	18 178,2849	20 603,2995
Spolu	32 905,6977	40 926,0299	49 126,0597	49 268,8804	50 839,9774

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov zo Štatistického úradu GCC, dostupné na: <http://dp.gccstat.org/en/DataSearch>

⁴⁴ JONGBERG, Kirsten – RINALDI, Niccolo, EURÓPSKY PARLAMENT, Krajiny Perzského zálivu, Irán, Irak a Jemen [online]. 9.2018, Dostupné na internete:

http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/sk/FTU_5.6.5.pdf

⁴⁵ BIANCO, Cinzia, ALSHARQ FORUM, *Intra-GCC Relations: Between Cooperation and Competition Stands Sovereignty*, 20 November 2018, Dostupné na internete:

<https://www.sharqforum.org/2018/11/20/intra-gcc-relations-between-cooperation-and-competition-stands-sovereignty/>

Intra-regionálny obchod v rámci zoskupenia GCC sa do roku 2015 relatívne dobre vyvíjal. Tento vývoj však zastavila diplomatická kríza s Katarom, ktorá sa začala 5. júna 2017. V tento dátum sa rozhodli štyri krajiny – Saudská Arábia, Spojené arabské emiráty, Bahrajn a Egypt – zastaviť svoje diplomatické vzťahy s Katarom a vyhlásili obchodnú blokádu proti tomuto štátu. Neskôr sa k tejto blokáde pridali aj Jemen, Maldivy a Jordánsko. Dôvodom týchto krokov sú najmä údajná podpora teroristov, vysielanie televízie Al-Džazíra (televízna stanica sídliaca v Katare, ktorá je kritizovaná za podporu terorizmu) a priateľské vzťahy s Iránom. Katar sa zatiaľ rozhodol neakceptovať podmienky stanovené týmito štátmi. Svoj domáci trh prispôbil novej situácii, aby vynahradil stratený zisk za import z týchto krajín. Začal viac spolupracovať s Tureckom a posilnil svoje vzťahy s Iránom, ktorý sa stal ich hlavným zdrojom dovezených potravín. Rok po začiatku tejto krízy sa Katar rozhodol oficiálne zakázať dovoz zo Saudskej Arábie a Spojených arabských emirátov.⁴⁶

Kríza medzi Katarom a ostatnými členskými krajinami GCC zoskupeniu škodí avšak pohľady na ňu sa medzi štátmi líšia. Pre lídrov Kuvajtu, ktorí v moderných dejinách obvyčajne stáli za solidaritou arabského zálivu a riešením regionálnych konfliktov, je táto kríza hlboko znepokojujúca. Už odkedy v roku 2017 vypukla, sa ju kuvajtskí diplomati snažia riešiť. Napriek tomu, že všetky diplomatické vzťahy doposiaľ zlyhali, zostávajú kuvajtskí diplomati naďalej plní nádejí. Avšak nie všetky členské krajiny vidia tento problém rovnako optimisticky. Saudská Arábia, ako aj Spojené arabské emiráty sa jasne vyjadrili, že vyriešenie sporu momentálne nie je ich prioritou. Obe hlavné mestá týchto krajín, Rijád a Abú Dhabí vyhlásili, že sa ich štátom žije s industriálnou blokádu Kataru pohodlne a napriek tomu, že obliehanie hlavného mesta Kataru, Dauhy, nedosiahlo svoje politické ciele, ich činnosti boli opodstatnené a ich reakcia primeraná. Ak by si to však lídri Saudskej Arábie a Spojených arabských emirátov rozmysleli, bolo by pre nich omnoho ťažšie konflikt ukončiť než bolo s ním začať. Tiež bude náramne ťažké obnoviť dôveru medzi šiestimi členskými krajinami GCC. Okrem toho, čím dlhšie bude spor pokračovať, tým väčšie budú politické náklady Rijádu a Abú Dhabí, ak blokádu ukončia bez toho, aby z Dauhy vytiahli výraznejšie ústupky.⁴⁷

⁴⁶ DAVISON, Derek. LOBE LOG, *Can The GCC Survive The Qatar Crisis?* [online]. 12.6.2018, Dostupné na internete: <https://lobelog.com/can-the-gcc-survive-the-qatar-crisis/>

⁴⁷ CAFIERO, Giorgio. Middle East Institute, *The GCC Riyadh summit: Beginning of the end of the Qatar crisis?* [online]. 5.12.2018, Dostupné na internete: <https://www.mei.edu/publications/gcc-riyadh-summit-beginning-end-qatar-crisis>

Diplomatická kríza však nie je prvýkrát kedy sa členské krajiny GCC pustili do sporu. V roku 1986 sa odohral hraničný spor medzi Bahrajnom a Katarom, ktorý sa vyriešil až na Medzinárodnom súdnom dvore v roku 2001. V tej dobe sa zoskupeniu podarilo zabrániť eskalácii konfliktu medzi týmito dvoma krajinami vďaka ich Komisií pre riešenie sporov. Súčasná kríza je však vážnejšia ako tá predchádzajúca, pretože stranami konfliktu sa stali dve tretie krajiny. Pre GCC je teda veľmi ťažké zamerať sa na zakladajúce ciele organizácie (teda na regionálnu konektivitu a kolektívnu bezpečnosť).⁴⁸

Katar sa tiež pokúsil krízu vyriešiť s použitím Svetovej obchodnej organizácie a jej Mechanizmom urovnávania obchodných sporov, s cieľom nájsť prostriedok na riešenie rôznych údajných porušení spáchaných Saudskou Arábiou, Spojenými arabskými emirátmi a Bahrajnom. Medzi tieto údajné porušenia patrí niekoľko porušení Dohody TRIPS (oficiálnej medzinárodnej dohody podpísanej všetkými členskými štátmi WTO). V súlade s pravidlami Mechanizmu urovnávania obchodných sporov Katar v júli 2017 formálne požiadal o konzultácie so Saudskou Arábiou, Bahrajnom a Spojenými arabskými emirátmi.⁴⁹

3.3.2 Integrácia GCC

Napriek tomu, že Rada pre spoluprácu v Perzskom zálive sa snažila o hlbšiu regionálnu integráciu a podnikla aj určité kroky ako odstránenie nominálnych bariér obchodu, ktoré následne podporili cezhraničné investície, jej úspech bol značne limitovaný. Už od založenie zoskupenia sa GCC snažilo zdôrazňovať význam koordinácie, integrácie a vzájomnej konektivity medzi jednotlivými krajinami a to vo všetkých oblastiach. To vyústilo do väčšej politickej kooperácie pri vyskytujúcich sa bezpečnostných hrozbách. Napriek tomu, založenie colnej únie ako aj zavedenie spoločného trhu nepomohlo pri dosiahnutí takej regionálnej integrácie, o akej sa vedenie celku pokúšalo. Stalo sa tak najmä kvôli významným štrukturálnym prekážkam.⁵⁰

⁴⁸ ABBAS, Khurram, The Nation, *The ailing GCC and its future* [online]. 3.1.2019, Dostupné na internete: <https://nation.com.pk/03-Jan-2019/the-ailing-gcc-and-its-future>

⁴⁹ ROSATI, Eleonora. The IPKat, *GCC diplomatic crisis update: Qatar's new request for consultation with Saudi to address IP violations* [online]. 9.10.2018, Dostupné na internete: <http://ipkitten.blogspot.com/2018/10/gcc-diplomatic-crisis-update-qatars-new.html>

⁵⁰ Robert, E. Looney, Handbook of International Trade Agreements Country, regional and global approaches, str. 308, ISBN: 978-1-351-04695-4, Dostupné na internete: <https://books.google.sk/books?id=vwtpDwAAQBAJ&pg=PA308&lpg=PA308&dq=integration+goals+gcc&source=bl&ots=D40MEbRWXD&sig=ACfU3U215uthfnoCWLjkPU9b-z-djWcl5w&hl=sk&sa=X&ved=2ahUKEwiL0YfOs5ThAhWYysQBHQcsBB8Q6AEwAnoECAyQAQ#v=onepage&q&f=false>

Šesť členských štátov GCC má stále isté historické nejasnosti a podozrenia, ktoré ohrozujú hlbšiu integráciu. Národné hranice zostali nejasné, no kvôli vplyvom ropných ložísk a nárokom štátov sa stali čoraz dôležitejšími. Okrem toho, na rozdiel od Európskej únie, ktorá zahŕňa hneď niekoľko mocných štátov, by v GCC nevyhnutne dominovala Saudská Arábia, čo ostatných členov znepokojuje. Rozruch, ktorý panoval v prvej dekáde po založení celku iba zdôraznil pretrvávajúcu potrebu bezpečnostnej integrácie. Ako zúrila Iránsko- Iracká vojna, pristali iránske rakety v saudsko- kuvajtskej neutrálnej zóne a tankerová vojna priviedla Spojené štáty a Irán až na okraj otvoreného konfliktu. V roku 1984 založili lídri GCC spoločnú obrannú jednotku (Peninsula Shield Force), čo niektorí považovali za prvý krok smerom k štruktúre podobnej Severoatlantickej zmluve (NATO). Avšak jednotky vytvorené na základe tejto dohody nikdy nenahradili úlohu vojenských síl členských štátov. Deväťdesiate roky 20. storočia sa začali nepretržitými hrozbami zo strany Iránu a iráckou inváziou do Kuvajtu, čo zničilo ilúzie, že GCC by mohlo zabezpečiť vlastnú obranu proti dobre ozbrojeným protivníkom. Odvtedy sa jediným skutočným úspechom tejto obrannej jednotky stala stabilizácia Bahrajnu v roku 2011.⁵¹

Diplomatická kríza výrazne rozdelila členské štáty a to na tri skupiny – Katar, ďalej trio Bahrajn, Saudská Arábia, Spojené arabské emiráty a potom zostávajúce dve krajiny a to Kuvajt a Omán, ktoré sa snažia nájsť strednú cestu medzi svojimi rozhádanými susedmi. Kvôli tomuto vzniklo v tomto období viacero bilaterálnych dohôd, ktoré trochu podkopávajú význam integrácie GCC. Najdôležitejšou z týchto dohôd je spoločný výbor pre spoluprácu medzi saudskou Arábiu a Spojenými arabskými emirátmi JCC. Zahŕňa armádne, politické, ekonomické, obchodné a kultúrne oblasti, ako aj iné, ktoré sú v záujme týchto dvoch krajín. Saudská Arábia tiež uzatvorila bilaterálnu dohodu s Kuvajtom. Tieto krajiny spolupracujú napríklad na ropných aktivitách, ktoré sa odohrávajú v ich zdieľanom území v neutrálnej zóne. Zhrnutie týchto dvoch bilaterálnych dohôd naznačuje, že Saudská Arábia má momentálne väčší záujem o regionálny bilateralizmus, než o multilateralizmus GCC.⁵²

V decembri 2018 sa v hlavnom meste Saudskej Arábie uskutočnil 39. summit zoskupenia GCC. Predpokladalo sa, že by sa tu mohol vyriešiť pretrvávajúci spor s Katarom. Avšak emir Kataru, Sheikh Tamim Al Thani, sa rozhodol summitu nezúčastniť

⁵¹ ROULE, Norman, T. Arabia Foundation, *The Gulf Cooperation Council: When the Sum Is Lesser Than Its Parts* [online]. 14.7.2018, Dostupné na internete: <https://www.arabiafoundation.org/publications/the-gulf-cooperation-council-when-the-sum-is-lesser-than-its-parts/>

⁵² DUDLEY, Dominic, Forbes, *Is Time Running Out For The Gulf Cooperation Council?* [online]. 25.7.2018, Dostupné na internete: <https://www.forbes.com/sites/dominicdudley/2018/07/25/is-time-running-out-for-the-gulf-cooperation-council/>

a ako náhradu za seba poslal Štátneho tajomníka pre zahraničné veci. Ten kritizoval zoskupenie za zlyhanie pri diskusiách a pri riešení krízy. Bahrajn naopak kritizoval Katar za absenciu emira na summite. V konečnom dôsledku sa ale summit skončil bez výraznejšieho prelomu alebo plánu na vyriešenie krízy. Členské štáty si však určili aktuálne hlavné priority a to zavedenie Koordinačnej rady a adoptovanie novej stratégie pre oblasti ekonómie, vývoja a vojenskej integrácie. Rozhodlo sa, že nasledujúci summit sa odohrá v roku 2019 v Spojených arabských emirátoch.⁵³

3.4 ECO

Krajiny patriace do Organizácie pre hospodársku spoluprácu (ECO) sa vyznačujú stáročnými obchodnými vzťahmi. Tieto vzťahy však nevykazovali výraznejšie zlepšenia a to z rôznych ekonomických a politických dôvodov. Avšak napriek týmto hospodárskym a politickým zlyhaniam pokračoval obchod medzi nimi bez väčšieho prerušenia. Tento región ma veľký obchodný potenciál a jeho intra-regionálny obchod sa môže zvýšiť v priebehu nie veľmi dlhého obdobia. Harmonizáciou stratégií regionálneho rozvoja, zredukovaním tarifných a netarifných prekážok a zlepšením infraštruktúry by sa mohlo ECO ukázať úspešný celok regiónu.⁵⁴

3.4.1 Intra-regionálny obchod ECO

V roku 2017 predstavoval intra-regionálny obchod zoskupenia ECO 7,26% z celkového obchodu. Aj keď je tento pokles čiastočne spôsobený poklesom obchodných cien ropy, ECO sa stále nachádza hlboko pod svojim potenciálom. To ukazuje, že tento región je stále málo integrovaný.⁵⁵

Nasledujúca tabuľka ukazuje intra-regionálny obchod zoskupenia ECO od roku 2013 po rok 2017. Môžeme v nej sledovať pokles ako importu, tak aj exportu za posledné roky (najmä výraznejší pokles v roku 2015). Údaje v tabuľke sú udané v miliardach amerických dolárov.

⁵³ QRIUS, *All you need to know about the Qatar-less GCC summit 2018 in Riyadh*, Prarthana Mitra [online]. 11.12.2018, Dostupné na internete: <https://qrius.com/all-you-need-to-know-about-the-qatar-less-gcc-summit-2018-in-riyadh/>

⁵⁴ ACHAKZAI, Jahangir, *Central Asia, Exploring the Prospects of Pakistan's Trade in ECO Bloc and Identification of Tradable Products* [online]. ISSN: 1729-9802, Dostupné na internete: http://www.asc-centralasia.edu.pk/Issue_69/03_jahangir.html

⁵⁵ ECONOMIC COOPERATION ORGANIZATION, *Trade Statistics* [online]. Dostupné na internete: http://eco.int/general_content/87003-Trade-Statistics.html?t=General-content

Tab.č.6: Intra-regionálny obchod ECO, 2013 - 2017

Intra-obchod	2013	2014	2015	2016	2017
Import	35,67	35,05	27,99	25,34	26,68
Export	39,31	38,71	57,69	54,20	53,25
Celkový obchod	74,98	73,76	57,69	54,20	53,25
Percentuálna zmena v obchode		-1,63%	-21,79%	-6,05%	-1,75%

Zdroj: ECO, Trade Statistics, Dostupné na internete: http://eco.int/general_content/87003-Trade-Statistics.html?t=General-content , sekundárny zdroj: UNCTAD

V roku 2017 sa v Pakistane uskutočnil 13. summit zoskupenia ECO. Jeho výsledkom bolo rozhodnutie snažiť sa o podporenie prepojenosti a zdvojnásobenie intra-regionálneho obchodu zoskupenia v priebehu nasledujúcich piatich rokov. Summitu sa zúčastnilo všetkých 10 členských krajín zoskupenia, aj keď Afganistan bol zastúpený na nižšej úrovni z dôvodu napätej situácie medzi ním a Pakistanom. Vedúci predstavitelia zúčastnených krajín počas svojich diskusií zdôraznili dôležitosť prepojenia pre prosperitu regiónu a vymenili si názory na regionálne a globálne otázky. Okrem toho diskutovali o možnostiach ako vytvoriť z ECO efektívnejšiu organizáciu. Predstavitelia sa rozhodli prijať Víziu 2025, ktorá hovorí o rozvoji dopravnej a komunikačnej infraštruktúry, uľahčení obchodu a investícií, podpore prepojenia s inými regiónmi, efektívnom využívaní energetických zdrojov a prijatí opatrení na zefektívnenie zoskupenia. Táto vízia tiež zdôrazňuje podporu spolupráce medzi členskými krajinami. Okrem tohto by sa zoskupenie chcelo sústrediť na už spomínanú podporu intra-regionálneho obchodu. Chcelo by tak urobiť s pomocou Obchodnej dohody ECO (ECOTA), iných obchodných dohôd a identifikáciou a odstránením fyzických a nefyzických bariér obchodu. Dohoda ECOTA bola založená v júli 2003 avšak zatiaľ nebola implementovaná, nakoľko zatiaľ nebola podpísaná všetkými členskými krajinami. Faktory obmedzujúce obchod, o ktorých diskutovali, sú rozdiely v ekonomických systémoch členských krajín, logistické obmedzenia spôsobené nedostatočnými dopravnými väzbami a problémy s bankovými transakciami.⁵⁶

Ďalší summit sa mal odohrať v januári 2018 v Islamabad, v Pakistane. Opäť sa mali riešiť oblasti ako je obchod, ale aj iné témy ako prepojenosť, investície, ekonomický

⁵⁶ DAWN, *ECO summit for doubling intra-regional trade* [online]. 3.2.2017, Dostupné na internete: https://epaper.dawn.com/DetailImage.php?StoryImage=02_03_2017_005_004

rast a ďalšie. Tento summit sa však zrušil z dôvodu odmietnutia účasti štyroch členských krajín a to Azerbajdžanu, Turkmenistanu, Turecka a Iránu.⁵⁷

3.4.2 Integrácia ECO

Región organizácie pre hospodársku spoluprácu má výrazný potenciál stať sa integrovanejším prostredníctvom väčších intra-regionálnych obchodných a investičných tokov. Členské krajiny ECO si môžu navzájom poskytnúť ľahší prístup na trhy vďaka ich geografickej polohe, zdieľanej ekonomike, sociálnej a kultúrnej charakteristike. Avšak napriek tomuto ECO zaostáva za ostatnými regiónmi v oblastiach obchodu a ekonomickej integrácie. Ich obchod so svetom ako aj prílev investícií sú obe hlboko pod požadovanou hranicou a potenciálom celku.⁵⁸

Túto situáciu by mohla zmeniť dohoda o voľnom obchode ECOTA. Štúdia, ktorú uskutočnil Pakistanský inštitút pre rozvoj ekonomiky hovorí, že obchodovanie medzi štátmi ECO by sa v prípade úspešnej implementácie dohody ECOTA mohlo zvýšiť až osemnásobne. Táto štúdia tiež tvrdí, že tento región má veľký potenciál pri zvyšovaní obchodu so službami. Avšak úspech dohody ECOTA závisí od troch fundamentálnych pilierov: priaznivému podnikateľskému prostrediu, inštitucionálnemu rámcu a fyzickej infraštruktúre. Priaznivé podnikateľské prostredie môže prilákať zahraničných investorov a zvýšiť konkurencieschopnosť nielen na regionálnej, ale aj na globálnej úrovni. Členské krajiny ECO majú podľa Svetovej banky veľmi reštriktívne podnikateľské prostredie. V rebríčku jednoduchosti podnikania vypracovanom Svetovou bankou v roku 2017 sa zo 190 krajín nachádzal Afganistan na 183. mieste, Kirgizsko na 144. mieste a Pakistan na 128. mieste. Inštitucionálny rámec zoskupenia je podobne nepriaznivý. Podľa indikátorov politického riadenia Svetovej banky má ECO ako regionálny celok percentil iba 27 v oblasti kvality, čo je najnižšie spomedzi Východnej Ázie, Európy, OECD a Strednej Ázie. Čo sa týka fyzickej infraštruktúry, je tu aj napriek opatreniam ECO na jej zlepšenie stále jednou z hlavných prekážok pri podpore obchodu medzi členskými krajinami. Projekty, ako napríklad plynovod Turkménsko – Afganistan – Pakistan (TAPI) zostávajú

⁵⁷ PARACHA, Shahzad. Pakistan Today Profit, ECO Summit cancelled after four countries refuse to attend [online]. 18.1.2018, Dostupné na internete: <https://profit.pakistantoday.com.pk/2018/01/18/eco-summit-cancelled-after-four-countries-refuse-to-attend/>

⁵⁸ HAIDER, Hussain. Economic Cooperation Organization, *Regional Integration in ECO: an overview* [online]. January 2015, Dostupné na internete: http://www.eco.int/parameters/eco/modules/cdk/upload/content/general_content/3624/149993873916383khqggjsbtq75du8iaavbcr16.pdf

stále za predpokladaným plánom. Kvalita infraštruktúry členských krajín ECO zostáva teda naďalej nízka.⁵⁹

⁵⁹ IQBAL, Nasir – NAWAZ, Saima. East Asia Forum, *Getting regional trade right in Central Asia* [online]. 18.4.2017, Dostupné na internete: <https://www.eastasiaforum.org/2017/04/18/getting-regional-trade-right-in-central-asia/>

Záver

Integračné zoskupenie ASEAN združuje krajiny na rôznych stupňoch hospodárskeho vývoja od vysoko vyspelých až po tie menej rozvinuté. Napriek tomuto patrí aktuálne medzi veľmi dôležité integračné celky tohto regiónu. ASEAN sa snaží o neustále prehĺbovanie ekonomickej integrácie a počas svojej existencie už dosiahol významný progres nielen na národnej, ale aj regionálnej úrovni. Aktuálne medzi ich ciele patrí zlepšenie funkčnosti organizácie ASEAN Economic Community, ktorá dopomôže celku stať sa regiónom s voľným pohybom tovarov, služieb, kvalifikovanej pracovnej sily a voľnejším pohybom kapitálu. Intra-regionálny obchod v tejto oblasti od roku 2016 stúpa.

SAARC sa sústreďuje najmä na podporu blahobytu ľudu členských krajín zoskupenia a urýchľovanie ekonomického rastu v tomto regióne. Aktuálne sa sústreďujú na Dohodu o obchode v službách (SATIS), ktorá by mala vytvoriť nový pohľad na kooperáciu a prehĺbiť integráciu regionálnych ekonomík. Hodnoty medzinárodného, ako aj intra-regionálneho obchodu aktuálne klesajú.

Rada pre spoluprácu arabských štátov v Perzskom zálive sa snaží o lepšiu koordináciu, integráciu a spoluprácu najmä v oblasti financií, monetárnej a priemyselnej politiky svojich členských krajín. Členovia tohto zoskupenia majú bohaté ložiská ropy a zemného plynu a dokopy vlastnia takmer polovicu ich svetových zásob. Intra-regionálny obchod GCC sa relatívne dobre vyvíjal až pokým zoskupenie nezasiahla diplomatická kríza medzi Katarom a tromi ďalšími členskými krajinami. Zoskupenie sa aktuálne snaží krízu vyriešiť a podporiť vzťahy, ako aj integráciu svojich členských krajín.

Hlavnými prekážkami hlbšej ekonomickej integrácie Organizácie pre hospodársku spoluprácu je nízka kvalita dopravnej infraštruktúry a málo efektívne spoločné orgány. Zoskupenia sa snaží tieto prekážky odstrániť a dosahovať udržateľný rast a odstraňovať prekážky vo vzájomnom obchode. Pri hlbšej integrácii a podnecovaní momentálne nízkeho intra-regionálneho obchodu tohto celku by mohla pomôcť dohoda ECOTA.

Zoznam bibliografických odkazov

Knižné zdroje:

BALÁŽ, Peter a kol. *Medzinárodné Podnikanie : Na vlně globalizujúcej sa svetovej ekonomiky*, 5. vyd. Bratislava : Sprint dva, 2010. 546 s. ISBN 978-80-89393-18-3.

BAUMGARTNER, Boris - GAVALOVÁ, Viera. *Medzinárodná ekonomická integrácia rozvojových krajín : Aktuálne problémy a výzvy*. 1. vyd. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2013. 148 s. ISBN 978-80-225- 3641-7.

CIHELKOVÁ, E. - BLAŽEK, J. *Formy regionalismu – teoretický problém a vybrané příklady regionální integrace*. Praha : Oeconomica, 2005. 361 s. ISBN 80-245-0815-X.

GABCHAN, Biswash - SARIN, Vishal. *Is South Asia an Optimum Currency Area?* [online]. Center for Economic Integration, Sejong University, september 2018, 603 s. eISSN: 1976-5525, Dostupné na:

https://www.researchgate.net/publication/327337468_Is_South_Asia_an_Optimum_Currency_Area

IKENBERRY, John G. – YAMAMOTO, Yoshinobu – HABA, Kumiko. *Regional Integration and Institutionalization : comparing Asia and Europe*. 1. vyd. Japonsko : Kyoto : Shoukadoh Publishers, 2012. 284 s. ISBN 978-4-87974-665-8.

IKENBERRY, John G. – YAMAMOTO, Yoshinobu – HABA, Kumiko. *The regional integration in Asia and Europe : theoretical and institutional comparative studies and analysis*. 1. vyd. Japonsko : Nakanishi Printing Co., Ltd., 2011. 177 s. ISBN (brož.).

LISÝ, Ján a kol. *Ekonomía*. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer, 2016. s. 576. ISBN 978-80-7552-275-7.

LOONEY, Robert, E., *Handbook of International Trade Agreements Country, regional and global approaches*, New York : Routledge Taylor and Francis Group, 2019. 434 s. ISBN: 978-1-351-04695-4, Dostupné na internete:

<https://books.google.sk/books?id=vwtpDwAAQBAJ&pg=PA308&lpg=PA308&dq=integration+goals+gcc&source=bl&ots=D40MEbRWXD&sig=ACfU3U215uthfnoCWLjkPU9b-Z-djWcI5w&hl=sk&sa=X&ved=2ahUKEwiL0YfOs5ThAhWYysQBHQcsBB8Q6AEwAnoECAYQAQ#v=onepage&q&f=false>

MRÁZEK, Rudolf. *Jihovýchodní Asie ve Světové politice 1900 – 1975*. 1. vyd. Praha : Svoboda, 1980. 768 s.

OBADI, Saleh Mothana. *Integračné zoskupenie Juhovýchodnej Ázie a zahraničnoobchodné vzťahy so Slovenskom a s Európskou úniou*. 1. vyd. Bratislava : Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky Slovenskej akadémie vied, 2004. 85 s. ISBN 80-7144-142-2.

SANJAY, Kathuria, *A Glass Half Full: The Promise of Regional Trade in South Asia*, Washington, DC : World Bank, 2018. 227 s. ISBN (electronic): 978-1-4648-1295-8, Dostupné na:

<https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/30246/9781464812941.pdf?sequence=8&isAllowed=y>

SOURAJIT, Aiyer, *Capital Market Integration in South Asia*, Amsterdam : Elsevier, 2017. 154 s. ISBN: 978-0-08-101906-1

The ASEAN Secretariat. *ASEAN Statistical Yearbook 2018* [elektronický zdroj]. Jakarta : The ASEAN Secretariat, 2018. 276 s. ISBN: 978-602-5798-28-3. Dostupné na:

<https://www.aseanstats.org/wp-content/uploads/2019/01/asyb-2018.pdf>

The ASEAN Secretariat. *Celebrating ASEAN: 50 years of evolution and progress* [elektronický zdroj]. Jakarta : The ASEAN Secretariat, 2017. 85 s. ISBN: 978-602-6392-58-9. Dostupné na: https://asean.org/storage/2012/05/ASEAN50_Master_Publication.pdf

The ASEAN Secretariat. *Towards ASEAN Economic Community 2025: Monitoring ASEAN Economic Integration*, 15 s. ISBN: 978-602-6392-32-9.

Internetové zdroje:

ABBAS, Khurram, The Nation, *The ailing GCC and its future* [online]. 3.1.2019,

Dostupné na internete: <https://nation.com.pk/03-Jan-2019/the-ailing-gcc-and-its-future>

ACHAKZAI, Jahangir, Central Asia, *Exploring the Prospects of Pakistan's Trade in ECO Bloc and Identification of Tradable Products* [online]. ISSN: 1729-9802, Dostupné na

internet: http://www.asc-centralasia.edu.pk/Issue_69/03_jahangir.html

AICHR, *About AICHR* [online]. Dostupné na internete: <http://aichr.org/about/>

AL JAZEERA NEWS, *What is GCC?* [online]. Dostupné na internete:

<https://www.aljazeera.com/news/2017/12/gcc-171204094537378.html>

ASEAN, *AEC 2025 Consolidated Action Plan* [online]. 2017, Dostupné na internete:

<https://asean.org/aec-2025-consolidated-strategic-action-plan/>

ASEAN, *Overview* [online]. Dostupné na internete: <https://asean.org/asean/about-asean/overview/>

BAUMGARTNER, Boris. *Niektoré špecifiká ekonomickej integrácie vybraných integračných zoskupení rozvojových krajín* [online]. 2015, roč. 8, č. 29, Dostupné na internete:

https://of.euba.sk/www_write/files/veda-vyskum/scb/vydane-cisla/2015-01/scb0115_Baumgartner.pdf

BIANCO, Cinzia, ALSHARQ FORUM, *Intra-GCC Relations: Between Cooperation and Competition Stands Sovereignty*, 20 November 2018, Dostupné na internete:

<https://www.sharqforum.org/2018/11/20/intra-gcc-relations-between-cooperation-and-competition-stands-sovereignty/>

CAFIERO, Giorgio. Middle East Institute, *The GCC Riyadh summit: Beginning of the end of the Qatar crisis?* [online]. 5.12.2018, Dostupné na internete: <https://www.mei.edu/publications/gcc-riyadh-summit-beginning-end-qatar-crisis>

DAVISON, Derek. LOBE LOG, *Can The GCC Survive The Qatar Crisis?* [online]. 12.6.2018, Dostupné na internete: <https://lobelog.com/can-the-gcc-survive-the-qatar-crisis/>

DAWN, *ECO summit for doubling intra-regional trade* [online]. 3.2.2017, Dostupné na internete: https://epaper.dawn.com/DetailImage.php?StoryImage=02_03_2017_005_004

DEPARTMENT OF COMMERCE. *Overview* [online]. Dostupné na internete: http://www.doc.gov.lk/index.php?option=com_content&view=article&id=31&Itemid=156&lang=en

DEPARTMENT OF STATISTICS SINGAPORE [online]. Dostupné na internete: <https://www.singstat.gov.sg/modules/infographics/economy>

DUDLEY, Dominic, Forbes, *Is Time Running Out For The Gulf Cooperation Council?* [online]. 25.7.2018, Dostupné na internete: <https://www.forbes.com/sites/dominicdudley/2018/07/25/is-time-running-out-for-the-gulf-cooperation-council/>

ECONOMIC COOPERATION ORGANIZATION, *Council of Ministers (COM)* [online]. Dostupné na internete: http://www.eco.int/general_content/86087-Council-of-Ministers-COM.html?t=General-content

ECONOMIC COOPERATION ORGANIZATION, *Council of Permanent Representatives (CPR)* [online]. Dostupné na internete: http://www.eco.int/general_content/85364-Council-of-Permanent-Representatives-CPR.html?t=General-content

ECONOMIC COOPERATION ORGANIZATION, *Regional Planning Council (RPC)* [online]. Dostupné na internete: http://www.eco.int/general_content/85363-Regional-Planning-Council-RPC.html?t=General-content

ECONOMIC COOPERATION ORGANIZATION, *Sectoral ministerial meetings and other meetings* [online]. Dostupné na internete: http://www.eco.int/general_content/85385-Sectoral-ministerial-meetings-and-other-meetings.html?t=General-content

ECONOMIC COOPERATION ORGANIZATION, *Secretariat* [online]. Dostupné na internete: http://www.eco.int/general_content/85365-Secretariat.html?t=General-content

ECONOMIC COOPERATION ORGANIZATION, *Summit* [online]. Dostupné na internete: http://www.eco.int/general_content/85366-Summit.html?t=General-content

ECONOMIC COOPERATION ORGANIZATION, *Trade Statistics* [online]. Dostupné na internete: http://eco.int/general_content/87003-Trade-Statistics.html?t=General-content

HAIDER, Hussain. Economic Cooperation Organization, *Regional Integration in ECO: an overview* [online]. January 2015, Dostupné na internete:

http://www.eco.int/parameters/eco/modules/cdk/upload/content/general_content/3624/149993873916383khqggjsbtq75du8iaavbcr16.pdf

CHAN CHUN SING. *A Resilient and Future-Ready ASEAN* [online]. 2018, č. 4, Dostupné na internete: https://asean.org/storage/2018/11/AEIB_4th-Issue_r1.pdf

IQBAL, Nasir – NAWAZ, Saima. East Asia Forum, *Getting regional trade right in Central Asia* [online]. 18.4.2017, Dostupné na internete: <https://www.eastasiaforum.org/2017/04/18/getting-regional-trade-right-in-central-asia/>

JAISWAL, Pramod. IPCS, *The Future of SAARC is Now* [online]. 4.11.2014, Dostupné na internete: http://www.ipcs.org/comm_select.php?articleNo=4725

JONGBERG, Kirsten – RINALDI, Niccolo, EURÓPSKY PARLAMENT, *Krajiny Perzského zálivu, Irán, Irak a Jemen* [online]. 9.2018, Dostupné na internete: http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/sk/FTU_5.6.5.pdf

MALAYSIA'S FREE TRADE AGREEMENT, *ASEAN Free Trade Area (AFTA)* [online]. Dostupné na internete: <http://fta.miti.gov.my/index.php/pages/view/asean-afta>

PARACHA, Shahzad. Pakistan Today Profit, *ECO Summit cancelled after four countries refuse to attend* [online]. 18.1.2018, Dostupné na internete: <https://profit.pakistantoday.com.pk/2018/01/18/eco-summit-cancelled-after-four-countries-refuse-to-attend/>

QRIUS, *All you need to know about the Qatar-less GCC summit 2018 in Riyadh, Prarthana Mitra* [online]. 11.12.2018, Dostupné na internete: <https://qrius.com/all-you-need-to-know-about-the-qatar-less-gcc-summit-2018-in-riyadh/>

ROULE, Norman, T. Arabia Foundation, *The Gulf Cooperation Council: When the Sum Is Lesser Than Its Parts* [online]. 14.7.2018, Dostupné na internete: <https://www.arabiafoundation.org/publications/the-gulf-cooperation-council-when-the-sum-is-lesser-than-its-parts/>

ROSATI, Eleonora. The IPKat, *GCC diplomatic crisis update: Qatar's new request for consultation with Saudi to address IP violations* [online]. 9.10.2018, Dostupné na internete: <http://ipkitten.blogspot.com/2018/10/gcc-diplomatic-crisis-update-qatars-new.html>

SAARC SECRETARIAT, *About SAARC* [online]. Dostupné na internete: <http://saarc-sec.org/about-saarc>

SAARC SECRETARIAT, *Economic and financial cooperation* [online]. Dostupné na internete: http://saarc-sec.org/areas_of_cooperation/area_detail/economic-trade-and-finance/click-for-details_7

SEETHI, Nikhil. Young Bhartiya, *Intra Regional Trade in South Asia: Shortfalls and Challenges* [online]. 14.11.2018, Dostupné na internete: <https://www.youngbhartiya.com/article/intra-regional-trade-in-south-asia-shortfalls-and-challenges>

THE WORLD BANK, *One South Asia* [online]. 11.12.2018, Dostupné na internete:
<http://www.worldbank.org/en/programs/south-asia-regional-integration>

THE WORLD BANK, *South Asia Should Remove Trade Barriers for Mutual Economic Gains: New World Bank Report*, [online]. 24.9.2018, Dostupné na internete:
<https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2018/09/24/south-asia-remove-trade-barriers-mutual-economic-gains-report>